

Nr 30.

Godkänd av första kammaren den 27 februari 1923.

Godkänd av andra kammaren den 27 februari 1923.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av fullmäktiges i riksbanken framställning om ändrade bestämmelser rörande aktiebolaget kreditkassan av år 1922.

(Bankoutskottets utlåtande nr 10.)

Till Konungen.

I en till riksdagens bankoutskott avlåten, den 8 februari 1923 dagtecknad skrivelse hava fullmäktige i riksbanken hemställt, att utskottet ville hos riksdagen utverka bifall till sådana ändringar av bestämmelserna rörande aktiebolaget kreditkassan av år 1922,

att totalbeloppet av kassans förpliktelser må uppgå till högst dubbla summan av kassans fonder, samt

att kassan må, när sådant visar sig vara oundgängligen nödvändigt, medverka vid rekonstruktion av kreditanstalt även genom lån till avlyftande av kreditanstalts engagemang.

Såsom fullmäktige erinra, bildades förlidet år på deras initiativ aktiebolaget kreditkassan av år 1922. Samma års riksdag medgav, på Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning, att såsom garantifond åt ett aktiebolag med uppgift att bereda stöd åt inhemska banker finge genom riksgäldskontoret tillhandahållas bolaget ett belopp av 50 miljoner kronor i av svenska staten utgivna 5 procents obligationer, att användas i överensstämmelse med vissa angivna grunder.

Vid avlåtande av ifrågavarande framställning erinrade föredragande departementschefen, hurusom den alltjämt pågående ekonomiska krisen medfört avsevärda förluster för åtskilliga av landets banker. För ett par banker hade sålunda en djupgående rekonstruktion blivit nödvändig med nedskrivning av aktiekapitalet till en ringa del av ursprungliga värdet och anskaffande av nytt kapital. Vid underhandlingarna rörande den sista av

dessa rekonstruktioner hade det emellertid visat sig, att densamma icke kunde genomföras utan statens medverkan i en eller annan form. Denna medverkan lämnades av riksbanken under förutsättning att med statens stöd bildades en låneanstalt med uppgift att underlätta avvecklingen av på kreditväsendets område inträffande svårigheter. Det erinrades vidare, hurusom de föreliggande svårigheterna till väsentlig del torde hava föranletts av det betryckta läget inom vissa industrier, som måhända hastigt nog kunde komma att återhämta sig. Men uppenbarligen hade åtskilliga banker på grund av alltför stor optimism vid bedömandet av bärigheten hos företag, vilka erhållit kredit, råkat i svårigheter, som icke kunde utjämnas allenast genom att avvakta ett omslag i konjunkturerna. Åtskilliga företag, som tillkommit under krigsperioden, hade visat sig icke äga förutsättning att bestå efter inträdda fredsförhållanden. Och i andra fall hade utvidgningar av redan bestående anläggningar företagits i en sådan omfattning, att efter inträdandet av fritt varuutbyte normal förräntning av det nedlagda kapitalet ej syntes vara att räkna med. Under sådana förhållanden ansågs staten böra träda emellan för möjliggörande av den pågående krisens avveckling utan alltför stora svårigheter. I detta syfte kom sedermera ifrågavarande kreditkassa till stånd.

Såsom fullmäktige framhålla, kunde man vid den tidpunkt, då kreditkassan bildades, icke förutse, i vilken utsträckning den inträdda ekonomiska krisen kunde komma att påkalla stöd åt kreditanstalter. Ej heller kunde förutses, på vilka olika sätt kassans stödjande verksamhet kunde bliva av behovet påkallad.

Redan innan kassan trädde i verksamhet hade vid rekonstruktionen av Sydsvenska kreditaktiebolaget fullmäktige nödgats ingripa och hade fullmäktige därvid ansett sig kunna förutsätta, att de av riksbanken åtagna förpliktelserna inom kort skulle komma att övertagas av kreditkassan, något som också skedde.

Nu har, enligt vad fullmäktige meddela, en liknande situation inträtt. Riksbanken har nämligen för att möjliggöra genomförandet av Värmlands enskilda banks rekonstruktion nödgats övertaga vissa av bankens engagemang, vilka äro av beskaffenhet att icke böra tynga riksbankens portfölj. Även i detta fall hava fullmäktige ansett sig kunna förutsätta, att de av riksbanken åtagna förpliktelserna inom kort skulle komma att överflyttas på kreditkassan och har styrelsen för denna förklarat sig villig att övertaga engagemangen, så snart härför erforderliga ändringar i bestämmelserna för kassans verksamhet vidtagits.

Fullmäktige framhålla vidare, att den ekonomiska utrensningsprocess, till vars underlättande kassan bildats, ännu icke torde vara helt slutförd, och

anse fullmäktige grundad anledning finnas att antaga, att, om kreditkassan berättigas att ikläda sig förpliktelser till dubbla summan av kassans fonder, kassan därigenom skall bliva i stånd att såväl övertaga de krediter, vilka riksbanken övertagit från Värmlands enskilda bank, som jämväl möta de anspråk på biträde, som ännu kunna väntas bliva ställda på kassan.

Ehuru betänkligheter förefinnas mot en utsträckning av kassans verksamhetsområde till att omfatta även övertagande till viss del av banks kredit-engagemang vid rekonstruktion samt att öka statens förpliktelser på nu föreslaget sätt, har likväl riksdagen, vid den prövning riksdagen ägnat denna fråga, kommit till den övertygelsen, att under rådande förhållanden staten icke bör undandraga sig att lämna det ekonomiska stöd, varom fullmäktige nu gjort framställning.

De särskilda förhållanden, som föranlett dels kreditkassans bildande dels ock fullmäktiges ifrågavarande framställning, synas emellertid påkalla en noggrann undersökning, huruvida vår nuvarande banklagstiftning kan anses vara tillfyllest för tillvaratagande av de intressen, nämnda lagstiftning har till uppgift att skydda. Åtskilliga skäl tala enligt riksdagens mening för nödvändigheten av att en dylik undersökning verkställas. Vid denna torde särskilt böra tagas under överbägande, om icke bestämmelser erfordras till förebyggande av den risk för bankerna, som kan ligga i vissa grenar av deras utlåningsrörelse, bland annat utlåningen till emissions- eller andra dylika bolag samt utlämnande av lån mot säkerhet av aktier. Även lärer undersökningen böra taga sikte på förhållandet mellan affärsbankerna och landets industri och därvid särskilt på frågan om åtgärder till förebyggande av emissionsrörelsens förening med bankrörelse.

Vidare torde med skäl kunna ifrågasättas, huruvida icke banksammanslagningar av den art, som under de senaste åren i stor utsträckning ägt rum, äro till skada för näringslivet, då de smärre bankerna hava en särskild uppgift att fylla vid tillgodoseendet av de mindre näringsidkarnas lånebehov.

I detta sammanhang torde jämväl böra utredas frågan om den nuvarande tillsyningsmyndighetens ställning till landets bankväsen och särskilt i vad mån denna myndighets befogenhet bör närmare preciseras och måhända utsträckas.

Dessa och andra därmed sammanhängande spørsmål äro emellertid av den natur, att de kräva ett synnerligen ingående och omsorgsfullt överbägande, innan de kunna göras till föremål för lagstiftning; och torde med hänsyn till ärendets stora vikt och betydelse Eders Kungl. Maj:t icke underlåta att vidtaga härför erforderliga åtgärder.

På grund av vad sålunda anförts har riksdagen bifallit fullmäktiges i riksbanken föreliggande förslag, vilket riksdagen härmed får för Eders Kungl. Maj:t tillkännagiva.

Stockholm den 27 februari 1923.

Med undersåtlig vördnad.
